

«Жодних домовленостей щодо України без України»

Міністр оборони Латвії Андріс Спрудс про переговори між США і Росією та їхні наслідки для країн Балтії

Інтерв'ю провів Філіпп Каупперт

Почнімо з нинішніх переговорів між США й Росією. Як їх сприймає Латвія, країна, дуже близька до України?

Ми всі прагнемо миру в Україні, припинення страждань і втрат. Уже три роки триває жорстока [повномасштабна] війна, але українці демонструють надзвичайну стійкість. І керувати будь-яким мирним процесом мають вони. Постаратися врегулювати конфлікт вкрай важливо для збереження людських життів.

Проте нічого про Україну не можна вирішувати без України. Будь-яка угода має бути справедливою, надійною та прийнятною для її народу. Територіальна цілісність і суверенітет не підлягають обговоренню, і Україна має сама визначати своє майбутнє, включно з прагненням до членства в ЄС і НАТО.

Процес вступу тривалий і передбачає консенсус, але Україна повинна зберегти за собою право обирати альянси. Передчасні поступки непокоять, з ними треба бути обережними. Ми підтримуємо досягнення миру, але він має бути справедливим і стійким, тобто захищати права України й гарантувати їй безпеку в майбутньому.

Припустимо, є така мирна угода, прийнятна для України – і для народу, і для уряду. Що це означатиме для східноєвропейських країн, особливо для Латвії? Чи вважаєте ви, що в майбутньому це призведе до більших ризиків?

Знов-таки, умови будь-якої мирної угоди необхідно ретельно продумати. Поспішне припинення вогню, поспішна угода за рахунок України можуть надихнути Росію, стати сигналами, що

агресія і, можливо, навіть повномасштабне вторгнення є цілком прийнятними. Ми маємо бути обережними весь час, [адже] ми живемо поряд з Росією десятиліттями, століттями. Ми усвідомлюємо давні експансіоністські та імперіалістичні тенденції в Росії. Хоча обставини мінливі, історія показала, що її амбіції незмінні.

Однак не варто панікувати. Україна та її союзники стійкі завдяки підготовленості суспільства та армії, підкріплений співпрацею з НАТО і колективною обороною. Мир, який сприймуть як несправедливий або як перемогу режиму Путіна, може створити небезпечний прецедент і заохотити майбутню агресію. Щоб такого ризику не виникло, Росія має зазнати стратегічної поразки. Це може зайняти певний час, але безпека і суверенітет України – понад усе. Росія в будь-якому разі залишиться нашим сусідом.

Європейські лідери, схоже, справді в шоці від недавніх подій. Але, забігаючи наперед, які стратегічні можливості зараз мають західноєвропейські країни і весь Європейський союз?

Європа повинна взяти на себе більшу відповідальність за власну безпеку й стабільність. Були ситуації, коли ми сподівалися на більшу й швидшу підтримку від західноєвропейських країн. Хоча прогрес є, військова підтримка часто повільна й недостатня. Збільшити інвестиції в оборону та ВПК життєво важливо не лише для України, але й для безпеки всієї Європи.

Латвія, як на мене, це домашнє завдання виконує. Інвестиції в оборону зараз становлять уже 3,5 відсотка. Наступного року буде понад 4 відсотки, рухаємося в бік 5 відсотків. Військова допомога Україні становить 0,25 відсотка щороку. Якби кожна країна давала 0,25 відсотка, військова допомога була б майже втричі більша, ніж зараз. Інші країни Балтії та Північної Європи, наприклад, Данія і Швеція, подають приклад, виділяючи значні кошти на оборону й постійно підтримуючи Україну. Але ефективна спільна протидія агресії вимагає від Європи більшої залученості.

Шлях до тривалого миру – сила й солідарність. НАТО має берегти єдність, усі країни-члени мають рівною мірою докладати зусиль до безпеки та оборони. Політичне лідерство й активність надзвичайно важливі для формування переговорів і забезпечення відповідності будь-якої угоди фундаментальним принципам. Тільки сильна колективна позиція дозволить Європі досягти справедливого й тривалого миру в Україні й на всьому континенті.

І те, що наші лідери зустрічаються з Дональдом Трампом – добре. Зрештою, ми одна спільнота.

Якщо говорити саме про Німеччину та її зовнішню політику, чи чекаєте ви чогось конкретного від майбутнього уряду?

У Німеччини особливо важлива роль. Як друга за обсягом підтримки союзниці України в НАТО і найбільша економіка Європи, вона має бути лідером в оборонних інвестиціях і військовій допомозі. Хоча Німеччина зробила дуже багато, військова допомога іноді була повільна, а обмеження на використання зброї знижували здатність України ефективно протистояти агресії. Але ми повинні дозволити Україні завдавати ударів по військових об'єктах в Росії. На мою думку, це правомірна політика, необхідна для покращення обороноздатності. До речі, саме такою є політика Латвії, яка надала безпілотники без жодних обмежень, крім ударів по цивільних об'єктах і особах.

Крім того, ми дуже вдячні за присутність німецьких військ у Литві. Німеччина відіграє ключову роль в європейських оборонних ініціативах. Вона повинна брати дедалі більшу участь в обороні Балтійського регіону, розвитку військової промисловості та міжнародних оборонних проектах. Для тривалої безпеки Європи необхідна надійна й добре фінансована оборонна структура, в авангарді якої має бути Німеччина. Єдність НАТО можлива тільки за умови рівноцінних зусиль, політичної активності й рішучості всіх членів. Шлях до тривалого миру – сила й солідарність. Тільки сильна колективна позиція дозволить Європі досягти справедливого й тривалого миру в Україні й на всьому континенті.

Гібридні атаки в районі Балтійського моря стали регулярними. Які можливі наслідки з погляду безпеки, в тому числі енергетичної, а також цін?

Країни Балтії через близькість до Росії стикаються з унікальними загрозами, такими як гібридна війна, кібератаки й дестабілізація кордонів. Ми були свідками певних актів саботажу, інструменталізації міграції, кібератак, атак на критичну інфраструктуру.

Але наші країни досягли неабиякої стійкості завдяки регіональному співробітництву, інтеграції в НАТО та зменшенню залежності від російських енергоносіїв, а саме російської нафти й газу. Нещодавнє від'єднання від російської електромережі теж стало важливим кроком до енергетичної

незалежності й безпеки.

А як населення вашої країни сприймає зростання цін на енергоносії та інфляцію? Наскільки сильно це впливає на промисловість Латвії?

В демократіях завжди є дискусії, але наразі в Латвії чіткий консенсус: безпека, незалежність і свобода мають свою ціну. Коли витрати на оборону зростають до 5 відсотків, питання не в тому, чи інвестувати, а в тому, як фінансувати. Якщо про економіку: відхід від Росії витрати не збільшив. Країни Балтії вже багато років не імпортують електроенергію з Росії та інтегровані в північнобалтійський ринок. Коливання цін пов'язані з синхронізацією мереж, а не з торговельними змінами. В довгостроковій перспективі ця незалежність сприяє стабільності, безпеці та економічній ефективності. Покладатися на систему, яку Росія використовує як зброю, неприпустимо, до того ж дуже ризиковано для економіки. Головні завдання зараз – посилити конкурентоспроможність і зменшити структурну вразливість.

Переклад з англійської Дар'ї Прусенко

Андріс Спрудс

Рига

Андріс Спрудс (Andris Spruds) – міністр оборони Латвії та професор Ризького університету ім. Страдіня. Раніше він був директором Латвійського інституту міжнародних відносин.

